

СУЧАСНА РОЗВАЖАЛЬНА КЛУБНА КУЛЬТУРА І ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ

Кременчуцька М.К., доцент кафедри соціальної допомоги та практичної психології

Акопян А. Б., кандидат психологічних наук

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, Україна

Вільний час є одним з важливих засобів забезпечення фізичного і психологічного благополуччя людини, тому що в умовах вільного часу найбільш сприятливо відбуваються рекреаційно-відновлювальні процеси, що знімають інтенсивні фізичні і психічні навантаження. Але використання вільного часу у вигляді дозвільної діяльності є не тільки оздоровчими заходами, здійснюваними з метою відновлення нормального самопочуття і працездатності, а й засобом розвитку особистості, в тому числі формування її культурних потреб, цінностей, інтересів тощо. Відповідно інститути дозвілля мають значну суспільну навантаження і є доцільними в соціальній інфраструктурі. На зміну традиційній структурі установ дозвілля приходять альтернативні традиційним клубно-розважальні заклади, де дозвілля молоді на відміну від дезадаптаційних форм, зберігає свій рекреаційний характер.

Незважаючи, на значну кількість досліджень, присвячених традиційної дозвільної діяльності (Дж. Восс, А.П. Бойко, В.І. Бочалюк, В.В. Бочалюк, П. Вітт, Л. Калдвелл, А.Н.Леонт'єв, Е. М. Клоскі, А.Д. Жарков, В.Я. Суртаєв), практично не представлені роботи, що розкривають особливості рекреації в альтернативних клубних закладах розважального характеру (О.А. Губарева, В.В. Зотов, Е.А. Адаховская, І.В. Слесарева). Недостатньо вивченими залишаються загальнопсихологічні аспекти феномена дозвільної діяльності суб'єкта в клубно-розважальних спільнотах, що значно обмежує розуміння і використання потенційних можливостей цих спільнот, як факторів, що сприяють відновленню психічного і психологічного здоров'я і розвитку особистості.

Ми провели дослідження, яке вирішувало такі завдання:

- Чи може дозвільної діяльності надавати сприятливий психологічний вплив на індивіда.

- Чи можна сприймати дозвільної діяльності як функціональний життєзабезпечуючий фактор або вона відноситься до розряду дисфункціональних факторів.

Для вивчення мотиваційно-потребностної сфери особистості, включеної в дозвільної діяльності застосовувалася Методика актуальності основних потреб по А. Маслоу - метод парних порівнянь (В.В. Скворцов, модифікація І.А. Акіндінова), для вивчення різних сфер психологічного благополуччя застосовувалися Шкали психологічного благополуччя (К. Ріфф, адаптація М.М. Лепешинського).

Крім того, відсутність психодіагностичних методів, спрямованих на вивчення дозвільної діяльності особистості зумовило необхідність створення авторської опитувальника для операціоналізації психологічних характеристик дозвільної діяльності.

Тестування проводилося з особами, включеними в дозвільної діяльності в клубно-розважальних спільнотах і реалізують в цьому середовищі рекреативну активність. Контрольну вибірку сформували особи, які віддають перевагу традиційні способи рекреації.

Були отримані наступні результати:

- Для групи осіб, орієнтованих в дозвільної діяльності на клубно-розважальні співтовариства всі потреби, за винятком соціальних потреб, знаходяться діапазоні трохи вище середнього. Соціальні потреби мають найнижче середньогрупове значення ($M = 0,39$), значно відрізняється від інших потреб. Дане значення по параметру соціальні потреби свідчить про те, що для наших респондентів міжособистісні відносини є найбільш реалізованими на даний момент. Можна припустити, що респондентів оточують улюблені і люблячі люди і їм не треба думати про те, щоб щось міняти в житті в цій області. Проте, таку ж тенденцію ми можемо спостерігати і для контрольної групи, що вказує на специфічні особливості контрольної групи.

- За показниками суб'єктивного відчуття благополуччя, для групи осіб, орієнтованих в дозвільної діяльності на клубно-розважальні співтовариства найбільше значення має параметр Людина як відкрита система. Його середньогрупове значення становить $M = 0,72$, і це вказує на здатність респондентів даної групи засвоювати нову інформацію. Їх цілісний і реалістичний погляд на життя гармонійно поєднується з відкритістю новому досвіду, безпосередністю і природністю переживань.

Висновки: для осіб орієнтованих на дозвільної діяльності в рамках клубно-розважальної субкультури, потреба в самовираженні менш актуальна, ніж для представників контрольної вибірки, також важливий матеріальний комфорт, до яких вони прагнуть. Вони активніше включалися в дозвільної діяльності, і вона для них має більше значення, ніж для респондентів з групи порівняння, що вважають за краще традиційні способи рекреації.

Аналізуючи співвідношення сукупності параметрів дозвільного поведінки і сукупності параметрів психологічного благополуччя, можна зробити висновок, що благополуччя як інтегральна характеристика особистості статистично значуще не пов'язана з дозвільної діяльністю як інтегральною характеристикою особистості. Таким чином, співвідношення між цими параметрами слід розглядати не комплексно, а диференційовано.

Узагальнюючи результати, можна сказати, що в рамках клубно-розважальних спільнот саме активна взаємодія з іншими учасниками дозвільної діяльності дозволяє суб'єкту сконструювати сенс свого життя, визначити свої цілі і бажання, а також підняти власну самооцінку. У разі, якщо суб'єкт дозвільної діяльності інтегрується в клубно-розважальну субкультуру і проявляє дозвільної та комунікативну активність, то спочатку негативний вплив незадоволених матеріальних потреб на його психологічне благополуччя трансформується в позитивне. Виявляючи рекреаційну активність, суб'єкт здатний також трансформувати фрустрацію потреби в безпеці в психологічне благополуччя.